

František Vosek

29. 9. 1840 — 6. 6. 1924

Život a dílo Františka Noska

The Life and Work of František Nosek

František Nosek (b. 1840) was a member of the Moravian Provincial Assembly (1884-1896), a mayor of Šakvice for three electoral terms, landowner and a historian. During 1853-1855 he studied at the German grammar school in Mikulov. In 1861 he entered the economic school in Děčín – Libverda and in 1863 finished his studies. He has devoted himself to minor collecting and research work from the 1870s. Nosek focused on economic and property history of the region in the 16th to 18th centuries. Archival documents from the provincial archives and other archives of noble families and Hustopeče and Pohofelice regions were at his disposal. He bought some of the historic papers and created his own archive of the historic originals.

During 1904-1909 he published more than 60 studies and minor works from the 16th to 18th centuries in the Peasants' Archive. After 1909, František Nosek contributed to the *Vinařský obzor* magazine and published there his 45 sequels of Contributions to the History of Wine Making in Moravia in the 16th and 17th Centuries. Apart from magazine studies and minor works he also published a few individual works dedicated to the history of wine making and the history of municipalities. Part of his heritage is deposited in the Moravian Provincial Archives in Brno.

Key words: František Nosek, member of the Moravian Provincial Assembly, historian, wine making, *Vinařský obzor*, Peasants' Archive, Moravian Provincial Archives

I.

Poslanec moravského zemského sněmu, starosta obce, statkář, historik, otec rodiny. František Nosek prožil dlouhý, zajímavý a až do vysokého věku prací vyplněný život. Svými současníky byl vnímán jako úspěšný muž, jeho politické, společenské i odborné působení bylo hodnoceno velmi kladně.¹⁾ Jako známá osobnost byl zván na nejrůznější společenské akce,²⁾ časopis *Selský obzor*, se kterým spolupracoval, mu dokonce věnoval samostatný medailon.³⁾ V nostalgicky obdivném duchu se nesly i zprávy o jeho úmrtí.⁴⁾

Dnes je jméno František Nosek povědomé především jen úzkému kruhu zájemců o dějiny jižní Moravy.⁵⁾ Poněkud paradoxně je nejvíce připomínána jeho odborná publikační čin-

1 Srov. HELLER, H.: Nosek Franz. In: *Mährens Männer der Gegenwart*. I. T., Brünn 1885, s. 45. A. H. (= HORŇANSKÝ, Alois): František Nosek (Historik a poslanec, nar. 29. 9. 1840). In: *Vinařský obzor* 14, 1920, s. 97-98 (příspěvek k Noskovým osmdesátým narozeninám). KOLÁŘ, Jan: František Nosek. In: *Hustopečsko – domovopisný sborník*. Vyškov 1928, s. 234-235. Dále i článek Ladislava HOSÁKA k osmdesátým narozeninám Františka Noska, který je přepsán v Pamětní knize Jarmily Noskové na s. 215-218 (k tomu viz pozn. č. 20 této práce). Text se bibliograficky (pokud byl vůbec publikován) dosud nepodařilo identifikovat.

2 Srov. např. Slavnostní řeč při založení dobrovolného hasičského sboru v Uherčicích dne 12. září 1886. Pronesl pan František Nosek, zemský poslanec ze Šakvic. In: *Kronika Sboru dobrovolných hasičů Uherčice 1886-1936*, nepag. Učitel Ondřej Hošek, který kroniku na základě různých poznámek a podkladů (patrně napsaných na volných listech) v roce 1890 kompletoval, považoval za vhodné přepsat řeč v úplném znění; projev tak zabírá celých pět stran kroniky. Svazek je uložen v soukromých rukou.

3 NOSEK, František: František Nosek (Autobiografie). *Selský archiv* 5, 1906, s. 177-178.

4 HORŇANSKÝ, A.: František Nosek, rolník, majitel vinic a bývalý zemský poslanec moravský v Šakvicích u Hustopeče zemřel 6. června 1924 (nekrolog). *Vinařský obzor* 18, 1924, s. 101-102. Viz též neidentifikovaný novinový nekrolog z června 1924. Srov. Pamětní kniha Jarmily Noskové, s. 218 (k tomu viz pozn. č. 20 této práce).

5 Srov. Břeclavsko. Vlastivěda moravská. Red. Vladimír NEKUDA. Brno 1969, s. 319. KORDIOV-

nost – a to i přesto, že většina významných děl zůstala v rukopisech, nikdy nebyla otištěna a je tudíž prakticky neznámá. Nebýt zájmu Ivana Štarhy, který Noskovi věnoval objevnou samostatnou studii, zůstal by bývalý šakvický statkář a starosta snad trvale zapomenut.⁶⁾ Je však více důvodů, proč se k jeho životním osudům i společenským aktivitám vracet.

II.

František Nosek se narodil 29. září 1840 v Pohořelicích v rodině pololáníka Františka Noska a jeho matky Rozálie (rozené Bžundové).⁷⁾ Mladý František měl staršího bratra, a proto byl poslán na studia: navštěvoval nejdříve dvojjazyčnou hlavní školu ve svém rodišti, poté v letech 1853-1855 studoval na německém gymnáziu v Mikulově.⁸⁾ V roce 1861 nastoupil na hospodářskou školu v Děčíně – Libverdě; studia dokončil o dva roky později, tedy v roce 1863. Bylo to v době, kdy škola měla znamenité jméno a kdy na ní působila řada velmi dobrých odborníků. Ivan Štarha zřejmě bude mít pravdu, když naznačuje spojitost mezi zavedením přednášek o lučném hospodářství a drenážích právě v roce Noskova nástupu na tuto školu a pozdějším Noskovým odborným zájmem o regulaci řeky Dyje a melioračními pracemi obecně. Není bez zajímavosti, že v roce 1861 byly na hospodářské škole otevřeny i přednášky vedené v českém jazyce.⁹⁾

Další etapa Noskova života nám zůstane patrně trvale skryta. Sám Nosek pouze lakonicky poznamenal, že: „Proživ několik roků při hospodářství na českých a moravských velkostatkách, vrátil jsem se roku 1876 zakoupením větší usedlosti v Šakvicích opět k vlastní a vždy věrné hrudě rolné ...“¹⁰⁾ Kde přesně a na kolika místech mladý absolvent hospodářské školy působil, nevíme. Můžeme pouze uvést, že v roce 1869 pracoval jako příručí na velkostatku ve Velkých Němčicích (tedy jen nedaleko rodných Pohořelic)¹¹⁾ a patrně krátce po tomto datu se stal úředníkem a později správcem velkostatku ve Velkých Pavlovicích.¹²⁾

Jak už bylo řečeno, zlom v Noskově životě nastal v roce 1876, kdy se zakoupením usedlosti č. 4 od notáře Machánka v Šakvicích osamostatnil a začal hospodařit jako statkář (i když sám Nosek se vždy a důsledně označoval jako rolník).¹³⁾ Již o pět let později, tedy v roce 1881, přikoupil i dům č. 5 s polnostmi. Již na tomto místě můžeme doplnit, že tento objekt František Nosek prodal již jako starý muž v roce 1920 manželům Pešinovým.¹⁴⁾

Tento značný hospodářský vzestup – musíme si uvědomit, že v roce 1869 Nosek pracoval jako příručí, o jedenáct let později již vlastní dvě usedlosti – by patrně nebyl možný bez finanční podpory rodiny. Noskova manželka Anna (rozená Bezděková) pocházela ze známé rodiny Bezděků, jejíž členové se výrazně zasloužili o rozvoj společenské a kulturní činnosti v Kobylí.¹⁵⁾ Po stránce rodinných vztahů tak byl František Nosek spřízněn i s bratry Mrštíky, protože sestra jeho ženy – Marie byla provdána za Aloise Mrštíka.

SKÝ, Emil – DANIHELKA, Jiří: Brána do kraje. Průvodce obcemi okresu Břeclav. Mikulov 1999, s. 203.

6 ŠTARHA, Ivan: František Nosek (1840-1924). In: XVIII. mikulovské sympozium 1988. Brno 1999, s. 163-168.

7 Tamtéž, s. 163.

8 NOSEK, F.: František Nosek (Autobiografie), s. 178. ŠTARHA, I.: František Nosek, s. 163.

9 Tamtéž, s. 163.

10 NOSEK, F.: František Nosek (Autobiografie), s. 178.

11 Moravský zemský archiv v Brně (dále jen MZA v Brně), Státní okresní archiv Břeclav se sídlem v Mikulově (dále jen SOKA Břeclav), fond Okresní úřad Hustopeče, sčítací operáty Velkých Němčic z let 1869.

12 Srov. např. Břeclavsko, s. 319. ŠTARHA, I.: František Nosek, s. 163.

13 Srov. např. KOLÁŘ, Jan: František Nosek, s. 234-235. Také v řadě prací publikovaných v Selském archivu Nosek připojil ke svému jménu i upřesnění „rolník v Šakvicích.“ V obdobném duchu vystupoval např. i při zasedáních moravského zemského sněmu. K tomu srov. dále.

14 Srov. Katastrální úřad Hustopeče, Pozemková kniha Šakvice, knihovní vložka č. 4.

15 Srov. např. Břeclavsko, s. 319. Viz též Kobylí, dědina ... Red. Emil KORDIOVSKÝ. Kobylí 2002, s. 420, 426-427.

Právě Noskův osobní život byl poznamenán rodinnou tragedií. Manželka Anna trpěla silnou tuberkulózou, a také všechny jejich děti byly touto dědičnou chorobou těžce postiženy.¹⁶ František Nosek již na počátku devadesátých let ovdověl. Osirelých dětí, tří děvčat a jednoho chlapce – nejmladší Miloš zemřel už v útlém věku na záškrť – se ujala Annina sestra a známá sběratelka lidových zvyků a spisovatelka Augusta Šebestová (rozená Bezděková), která se na krátkou dobu dokonce přestěhovala do Šakvic a vedla švagrovi dům.¹⁷ V krátkém časovém údobí však Noskovi zemřely všechny tři dcery: Irena v září roku 1902 v Hodoníně, Olga v dubnu 1903 v Šakvicích, Božena v červnu roku 1904 a v listopadu téhož roku i její syn a Noskův vnuk, ani ne jednoletý Karel.¹⁸ Ani poslední Noskův syn Hugo, dědic šakvické usedlosti, svého otce nepřežil: zemřel ve věku 31 let 22. června 1915. Z celé rodiny tak Františka Noska přežily pouze dvě vnučky: Hugova dcera Anička žila i se svou matkou v Šakvicích, Olžinu nemanželskou dceru Jarmilu Noskovou vychovávala v Kobylí její prateta Augusta Šebestová, která se na ni citově velmi upnula.¹⁹ Ani Jarmile se však nevyhnula rodinná nemoc: dívka zemřela na tuberkulózu 26. března 1926 ve věku 25 let, necelé dva roky po smrti svého dědečka.²⁰

Na sklonku života prodal těžkými ranami osudu zkoušený František Nosek svou usedlost a sám si ponechal pouze nevelký zahradní domek, ve kterém dožil ve společnosti své snachy Antonie. Zemřel 6. června 1924 v Šakvicích.²¹ Polnosti v Šakvicích i v Pohořelicích, které zdědil po rodičích, odkázal Nosek ve své poslední vůli vnučce Aničce, Jarmile však měly po dobu jejího života plynout výnosy z pohořelických polí, rovněž měla získat i část Noskovy odborné knihovny. Po jednáních mezi Františkem Ryšavým z Vojkovic, manželem Noskovy sestry Terezie, a Antoníí Noskovou byla Jarmilina část dědictví vyplacena jednorázovou sumou 41 245 korun. Veškeré nemovitosti pak byly připsány Anně, která se v roce 1930, po absolvování odborné školy pro ženskou povolání ve Velkém Meziříčí, provdala za Antonína Müllera do Břeclavi.²²

Podívejme se nyní na Noskovy společenské a politické aktivity. Jako vážený a bohatý muž si svou prací, rozhledem i vystupováním záhy získal přízeň místních obyvatel. A protože se sám pilně zúčastňoval veřejného života, byl v letech 1882 a 1885 zvolen členem obecního výboru, v roce 1889 radním a v roce 1891 již starostou obce.²³ Tuto funkci vykonával deset let (tři volební období). Za svého působení mimo jiné zřídil i obecní knihovnu, která obsahovala knihy zábavné i poučné; řada svazků byla zaměřena na problémy rolnictví a hospodářství obecně.

16 Tamtéž, s. 420.

17 Tamtéž, s. 426.

18 Srov. Katastrální úřad Hustopeče, Pozemková kniha Šakvice, knihovní vložka č. 4.

19 Kobylí, dědina, s. 427.

20 MZA v Brně, fond G 52 Nosek František. Součástí fondu je rukopisná Pamětní kniha Jarmily Noskové z let 1911-1928. Jarmila Nosková (10. listopadu 1901 - 26. března 1926) začala psát kroniku již jako školačka, v době její nemoci jí pomáhala právě Augusta Šebestová, která také kroniku uzavřela zápisem z 1. června 1928. Kronika, která obsahuje i řadu novinových výstřižků a fotografií, přináší některé zajímavé údaje týkající se poměrů v Kobylí a v nejbližším okolí, každopádně je však zajímavou reflexí dospívající dívky na venkovské dění počátku 20. století.

21 Srov. např. nekrolog Aloise Horňanského otištěný in: Vinařský obzor 18, 1924, s. 101-102 (viz pozn. č. 4 této práce).

22 ŠTARHA, I.: František Nosek, s. 165.

23 Srov. Pamětní kniha obce Šakvice. Psána po příchodu Františka Noska do Šakvic až do roku 1891. Zápisy z let 1882, 1885, 1889 a 1891. Kronika končí Noskovým zápisem: „Zvolen starostou obce, ustal jsem z příčin snadno pochopitelných v zapisování památek. Mohl bych v dějinných zprávách mnohé opravit, ale učiním tak jinde. Zde snad pochvilně ještě přinesu některé dodatky.“ (Dodatečný zápis byl učiněn 15. listopadu 1893.) Dodatky a opravy k některým textům v kronice František Nosek opravdu připravil, k pokračování zápisů v kronice se však již nikdy nevrátil. Kronika je nyní uložena v Šakvicích v soukromých rukou. Úryvky byly publikovány jako Výpis z pamětní knihy p. Fr. Noseka. In: Šakvický zpravodaj 1989, č. 1, s. 5-8.

František Nosek rovněž dvacet let stál v čele okresního silničního výboru hustopečského okresu.²⁴⁾ Vrcholem jeho politického působení ovšem byla práce v moravském zemském sněmu, ve kterém zasedal v letech 1884-1896 (této oblasti Noskovy činnosti se budeme věnovat podrobněji dále). Nosek se pokusil na půdu sněmu proniknout i ve volbách v roce 1896 a 1902, ani jednou však nebyl úspěšný. V dalších letech se proto v té době již více jak šedesátiletý muž prakticky stáhl z veřejného života (zůstal pouze členem obecního zastupitelstva)²⁵⁾ a zabýval se jednak vedením hospodářství, jednak - a s postupujícím věkem stále více - i třídění obsáhlých výpisků z historie regionu a především publikační činností, psaním drobných příspěvků do odborných časopisů anebo později i rozsáhlejších děl, která však zůstala pouze v rukopisech. Odborné historické práci zůstal František Nosek věrný prakticky až do samého závěru svého života.

III.

František Nosek se drobné sběratelské a badatelské práci věnoval již od sedmdesátých let 19. století.²⁶⁾ Musíme si uvědomit, že se jedná o dobu, kdy sice již existoval zemský archiv,²⁷⁾ avšak mnohdy velmi bohaté zámecké archivy zůstaly zachovány a také obecní privilegia, listiny, knihy a další archivní materiál byly uloženy na obcích v obecních truhlicích či skříních. K tomu, aby František Nosek (či kdokoli jiný) mohl tyto písemnosti studovat, musel obec navštívit a získat souhlas obecních představitelů. Byla to tedy práce poměrně časově náročná a spojená s mnohým cestováním. Na druhou stranu - v obecních archivech byly často uloženy mimořádně cenné dokumenty, o jejichž významu vzhledem k malým paleografickým nebo jazykovým znalostem mnohdy nevěděli ani místní obyvatelé. Strastiplné badatelské úsilí tak bylo mnohdy zakončeno výraznou odměnou v podobě získání důležitých a většinou i zcela nových informací.

Nosek při své práci starosty obce, předsedy okresního silničního výboru i zemského poslance bezpochyby měl celou řadu možností navštěvovat okolní obce, setkávat se s jejich představiteli a získávat informace o písemných materiálech uložených v obecních archivech. Snad to byl také jeden z důvodů, proč se původně zaměřil pouze na dějiny poměrně malého regionu Hustopečska a Pohořelicka. Dalším důvodem byly bezpochyby i citové vazby: v Pohořelicích se Nosek narodil, v Šakvicích se natolik szil s místním prostředím, že své práce často podepisoval jen iniciálami F. N. Š. nebo jako František Nosek Šakvický.²⁸⁾ Je také celkem pochopitelné, že značná pracovní vytíženost i společenské nebo politické povinnosti mu dovolily věnovat se historii ve větším rozměru až na prahu stáří. Není proto ani překvapující, že většina jeho děl byla sepsána až v prvních dvou desetiletích dvacátého století, kdy Nosek odešel do ústraní a na odpočinek. První odbornou práci také tiskem publikoval až v roce 1900, tedy v době, kdy mu bylo již šedesát let.²⁹⁾ Starý pán byl finančně dobře zabezpečen a zajištěn až do konce života; pokud můžeme soudit, jako hospodář byl velmi úspěšný.³⁰⁾

24 NOSEK, F.: František Nosek (Autobiografie), s. 178.

25 Tamtéž, s. 178.

26 První svazek (první a druhý díl) čtyřdílné rukopisné práce Z potulek našim domovem (tiskem nevyšlo) je datován do roku 1914. Sám autor uvádí v předmluvě, že tyto „písemné památky“ sbíral přes třicet let, ale teprve ve svých sedmdesáti letech se mohl intenzivně věnovat své milované vlastivědné práci a dílo sepsat. Srov. MZA v Brně, fond G 52 Nosek František, inv. č. 2, karton č. 2 a 3.

27 Srov. ŠTARHA, I.: Moravský zemský archiv v Brně. Brno 2003, s. 28-40.

28 Takto např. podepisoval články publikované ve Slovanských listech nebo rukopisné texty. K tomu srov. viz dále.

29 Srov. NOSEK, F.: Práva horská na panství Hodonínsko-Pavlovském. ČMM 24, 1900, s. 50-62. Originál horenských práv se později ztratil na hodonínské výstavě. Viz též ŠTARHA, I.: František Nosek, s. 164.

30 Výmluvný je např. fakt, že Nosek se ze všech sil pokoušel zajistit celistvost statku a neváhal ani odkoupit díly, které původně držely jeho již zemřelé dcery, aby majetek nebyl dělen mezi více

Je škoda, že se nedochovala Noskova korespondence, která musela být patrně značně obsáhlá a která by mohla přinést mnoho zajímavého i k politickým dějinám regionu, nebo alespoň jeho osobní archiv v úplnosti. Z původního soupisu celé pozůstalosti vyplývá, že Nosek některé historické písemnosti koupil a vytvořil si tak vlastní archiv historických originálů. Jednalo se o přibližně padesát kusů archiválií, zejména o drobné písemnosti aktové povahy převážně z 18. a 19. století, např. účty, potvrzení, kvitance nebo svatební či hospodářské smlouvy.³¹⁾

Nosek se zaměřil především na hospodářské a majetkové dějiny regionu v 16. až 18. století. Zajímaly ho poměry na venkově, soustava platů, dávek a dalších povinností, majetková situace v jednotlivých lokalitách, privilegia určená pro poddaný lid nebo i pro příslušníky jednotlivých řemesel a živností. Velkou pozornost věnoval zejména hospodářství svobodných dvorů a postavení drobné (a často zchudlé) nižší šlechty, která ve sledovaném období často zakupovala na venkově vinohrady i polnosti. Stranou nepochal ani vývoj osídlení a otázku zaniklých vsí. Ve svém úsilí a sbírání „vesnických register“ (tento termín přímo používal) byl poměrně úspěšný, v obecních i městských archivech se mu podařilo nalézt mnoho do té doby zcela neznámých pramenů. Řada z těchto cenných dokumentů se později ztratila a jejich obsah tak známe pouze z Noskových prepisů nebo pramenných studií. Je proto škoda, že jen malá část byla publikována; Noskovy důležité práce zůstaly vesměs v rukopisech a jsou odbornou veřejností prakticky opomíjeny.

Publikační činnost Františka Noska můžeme rozdělit do tří ucelených okruhů.³²⁾ V letech 1901 a 1902 šakvický statkář publikoval pod názvem *Z potulek naším domovem* drobné vlastivědně historické črty ve *Slovanských listech*, které vycházely v *Hustopečích*.³³⁾ Později začal Nosek spolupracovat s časopisem *Selský archiv*, kde v letech 1904-1909 otiskl více jak šedesát studií, nevelkých článků nebo jen drobností o rozsahu mnohdy jen několika odstavců.³⁴⁾ Většina těchto textů má materiálový charakter, často se jedná přímo o edice

osob. Srov. Katastrální úřad Hustopeče, Pozemková kniha Šakvice, knihovní vložka č. 4. Této filozofii ostatně odpovídá i znění jeho poslední vůle.

31 MZA v Brně, fond G 52 Nosek František, původní soupis Noskovy pozůstalosti (4 listy), bez inv. č. Zmiňované písemnosti ovšem nebyly přičleněny k vlastní pozůstalosti.

32 Takřka úplný soupis Noskových publikovaných odborných příspěvků včetně bibliografických údajů uvádí v poznámkách své práce ŠTARHA, I.: František Nosek, s. 166, 167. K přesným stránkovým citacím proto odkazujeme na tuto studii. Naposledy jsme se dílem Františka Noska (zejména rozboru jeho nepublikovaných textů) zabývali in: MLATEČEK, Karel – MLATEČKOVÁ, Marie: František Nosek jako historik. In: *Historik na Moravě*. Profesoru Jiřímu Malířovi, předsedovi Matice moravské a vedoucímu Historickému ústavu FF MU věnují jeho kolegové, přátelé a žáci k šedesátinám. K vydání připravili Hana AMBROŽOVÁ, Bronislav CHOCHOLÁČ, Libor JAN, Pavel PUMPR. Brno 2009, s. 147-158.

33 NOSEK, F.: *Z potulek vlastivědných*. In: *Slovanské listy*. Od čísla 18 z 30. srpna 1901 (ročník 7) do čísla 15 z 19. července 1902 (ročník 8). Nosek se zaměřil na dějiny vybraných míst na jižní Moravě, samozřejmě nejvíce pak na Hustopečsku.

34 Noskovy příspěvky byly publikovány v *Selském archivu* od ročníku 3 (1904) do ročníku 8 (1909, ročník byl dokončen až v roce 1913). Z větších prací můžeme (výběrově) uvést např. NOSEK, F.: *Odmrť na jižní Moravě, zvláště na Hustopečsku*. *Selský archiv* 3, 1904, s. 200-205; Týž: *Práva (vino) horenská Horních Němčiček*. *Selský archiv* 4, 1905, s. 65-78; Týž: „*Selská zbraň*“ v *Kurdějově* a v *Hrušovanech*. *Tamtéž*, s. 80-83; Týž: *Před válkou třicetiletou (jaká byla zámožnost selská)*. *Tamtéž*, s. 160-162; Týž: *Po válce třicetileté (statky selské poklesly v ceně, vinohrady zpustly)*. *Tamtéž*, s. 163-168. Týž: *Obecní šenk vinný v Hrušovanech*. *Selský archiv* 5, 1906, s. 52-56. Týž: *Dva urbáře z jižní Moravy*. *Selský archiv* 6, 1907, s. 255-260. K tomu srov. i ŠTARHA, I.: *Časopis Selský archiv a počátky místních archivů na Moravě*. In: *XXIV. mikulovské sympozium 1996. Kulturní periodika na Moravě*. Brno 1997, s. 141-147, zejména pak s. 142, 143. Zde i stručně k Noskovým příspěvkům (s. 143).

pramenů hospodářského charakteru z období od 16. do 18. století. Nosek se opět zaměřil na své oblíbené Hustopečsko (s přesahy na Břeclavsko a Židlochovicko), jiným lokalitám se věnoval jen výjimečně.³⁵⁾ Souběžně také přispíval do Listináře Selského archivu, kde publikoval drobné edice listin (zejména privilegií).

Od roku 1909 začal František Nosek psát pro časopis Vinařský obzor, který později vycházel ve Velkých Pavlovicích.³⁶⁾ Od roku 1913 až do roku 1921 zde pod názvem Příspěvky k dějinám vinařství na Moravě v 16. a 17. století publikoval přehledné dějiny moravského vinařství.³⁷⁾ Nosek postupoval podle jednotlivých panství a soustředil se mimo jiné i na srovnání velikosti vinic před a po třicetileté válce, zjišťoval názvy a rozlohy starých viničních tratí i rozsah ztrát způsobených třicetiletou válkou. Seriál, který měl 45 pokračování a jehož přínos kladně ocenil již na počátku celé práce František Hrubý v recenzi otištěné v Časopisu Matice moravské, zůstal vzhledem k pokročilému věku autora nedokončen.³⁸⁾ Poslední díly proto připravil ve stejném duchu Ladislav Hosák.³⁹⁾

Kromě výše uvedených příspěvků se Nosek k dějinám vinařství vrátil v krátkém spise *Der Weinbau der Stadt Auspitz vor und nach dem 30jährigen Kriege*, které vydal vlastním nákladem v roce 1917. Souběžně Nosek připravil i českou verzi pod názvem *Vinařství města Hustopečí před a po třicetileté válce*.⁴⁰⁾ Byla to jediná samostatná díla, která autor vydal.

Po roce 1921 se více jak osmdesátiletý Nosek publikačně odmlčel. Stačil však ještě připravit dějiny Šakvic pro příslušný svazek *Vlastivědy moravské – Hustopecký okres*, jehož vydání se však již nedočkal.⁴¹⁾ Ladislav Hosák vyslovil v předmluvě Noskovi zvláštní dík a poděkování za ochotné zapůjčení výpisků pro zpracování dějin příslušných obcí.⁴²⁾ Noskův přístup i osobní příklad bezesporu znamenal pro budoucího významného moravského historika jistý vzor, který se odrazil i v pozdější Hosákově práci.

Jak již bylo naznačeno, značná – a nutno přímo uvést, že po odborné stránce i podstatnější – část Noskova díla nebyla publikována. V tomto směru musíme na prvním místě uvést rozsáhlou německy psanou monografii *Die Geschichte der Stadt Pohrlitz*.⁴³⁾ Autor tuto práci koncipoval proti některým tezím německé historiografie, zejména pak proti ostře vyhraněným názorům Hanse Reuttera.⁴⁴⁾ Nosek chtěl ukázat, že Pohořelice byly sice národnostně smíšené, nikdy však nebyly ryze německé. Práce vznikala v letech 1912-1917 a zabývá se politickými i hospodářskými dějinami města až do roku 1890.

35 Srov. např. NOSEK, F.: Železné krávy a jiný dobytek věčný v diecesi Brněnské a Olomoucké. Selský archiv 5, 1906, s. 243-251. Týž: Mouchnice, kterak se vzdaly práva na pastvu v lesích koryčanských. Selský archiv 6, 1907, s. 181-183.

36 Prvním zde otištěným Noskovým článkem byl: NOSEK, F.: Co jest 1/4 a co 1/8 vinohradu. (Podle dokladů z 16.-17. století na Hustopečsku), *Vinařský obzor* 3, 1909, s. 32-34.

37 Seriál vycházel ve *Vinařském obzoru* od ročníku 7 (1913) do ročníku 15 (1921).

38 Recenze byla publikována in: ČMM 40, 1916, s. 294, 295.

39 Srov. redakční zprávu in: *Vinařský obzor* 15, 1921, s. 154.

40 NOSEK, F.: *Der Weinbau der Stadt Auspitz vor und nach dem 30jährigen Kriege*. Schakwitz 1917, 40 s. Česky jako *Vinařství města Hustopečí před a po třicetileté válce*. Šakvice 1917, 20 s. České vydání eviduje např. PAPIRNÍK, Miloš – ŠULÁKOVÁ, Ludislava: *Bibliografie okresu Břeclav*. Brno 2002, s. 203, č. 4630.

41 NOSEK, F.: Šakvice. In: HOSÁK, Ladislav.: *Hustopecký okres. Vlastivěda moravská*, Brno 1924, s. 172-186. Do téhož svazku přispěla i Noskova vnučka Jarmila Nosková (společně se svou pratetou Augustou Šebestovou) pojednáním o místním folklóru. Kniha byla rukopisně připravena již v roce 1921, vyšla však až o tři roky později.

42 HOSÁK, L.: *Hustopecký okres, předmluva*. Nosek ovšem své výpisky půjčoval i dalším zájemcům. Srov. např. BUKOVANSKÝ, Karel Jar.: *Klobucký okres. Vlastivěda moravská*. Brno 1909, s. 153.

43 MZA v Brně, fond G 10 Sbíрка rukopisů, č. 684.

44 Srov. REUTTER, Hans: *Kulturhistorische Beiträge zur Geschichte von Pohrlitz*. In: *Zeitschrift des deutschen Vereines für Geschichte Mährens und Schlesiens* 19, 1915, s. 175-191.

Další rozsáhlou monografií je tentokrát již česky psaná Pamětní kniha obce Šakvice.⁴⁵⁾ Nosek zde zvolil dvojí přístup: starší historie je vyprávěna klasickým chronologickým způsobem (s občasnými tematickými vsuvkami), autorova současnost je přiblížena kronikářským stylem. Kronika je uzavřena rokem 1891. Dílo bylo autorem zřejmě přislíbeno obci, která dokonce měla uvažovat i o jeho vydání.⁴⁶⁾ Rukopis posléze získala Noskova vnučka Anna, v současné době je ve vlastnictví soukromé osoby.

Hlavní část Noskových rukopisných děl je uložena v osobním fondu v Moravském zemském archivu. Větší díl tvoří lístková kartotéka zachycující dějiny šestnácti lokalit Hustopečska a Břeclavska.⁴⁷⁾ Důležitější je ovšem druhá část pozůstalosti, kterou tvoří šest souborných děl a sbírka studií v pěti vázaných knihách s tvrdými deskami a v jednom svazku volných dvojlistů.⁴⁸⁾ V rozsáhlém díle Z potulek naším domovem (čtyři díly ve třech svazcích) se Nosek zabývá dějinami zaniklých vsí v regionu přibližně ohraničeném řekami Moravou a Dyjí, na území mezi Dolními Kounicemi, Rajhradem, Ždánicemi, Koryčany, Kyjovem a Hodonínem. V práci Dějiny obce Kurdějov autor využil v té době velmi dobře zachovalého a bohatého obecního archivu; Nosek proto mohl zařadit do textu i rozsáhlé citace celé řady listin a dokumentů. Podobně koncipovány jsou i Paměti statku Velké Pavlovice, kde se Nosek zaměřuje jak na vývoj majetkových vztahů, tak i na proměny hospodářských podmínek; zvláštní místo je věnováno také novokřtěncům. V pojednání Svobodné dvory purkrechtní na jižní Moravě autor popisuje historii a hospodaření svobodných dvorů v Šakvicích, Zaječí, Velkých Pavlovicích, Rakvicích a Kobylí; mimořádnou pozornost věnoval Pohořelícím, kde objevil celkem osm svobodných dvorů. Další značně obsáhlý spis je nazván Z register vesnických 16. až 18. století. Nosek zde přináší mimo jiné i opisy gruntovních a horenských register, které sám sesbíral a opsal ve Velkých Pavlovicích, v Rakvicích, Zaječí, Šakvicích, Strachotíně, Kurdějově, Hrušovanech, Nosislavi, Němčičkách, Přítlukách a v Pohořelících. Autor také upozorňuje na majetkové postavení zchudlé nižší šlechty. V další části svazku se pak autor v práci Zur Abwehr und Rechtfertigung opět věnuje rodným Pohořelícím. Tato část je znovu psána německy. Poslední svazek s názvem Drobnosti archaeologické přináší osmnáct rozmanitých textů, které se vztahují k nejrůznějším historickým tématům: studie se týkají mimo jiné genealogií některých rodů, přinášejí údaje o písařích a radních vesnic hustopečského regionu, drobnosti týkající se hospodaření obcí nebo majetkových vztahů. Zajímavý je např. český opis obecního rejstříku ze Zaječí, který zahrnuje placení celé řady dávek a poplatků z různých komodit.

Většina z těchto prací byla připravena takovým způsobem, aby je bylo možné bez větších úprav ihned publikovat. Některé texty Nosek zřejmě původně hodlal otisknout v Selském archivu, později snad rezignoval na snahy svá díla vydat vzhledem k vysokému věku.

Otázkou je, jak hodnotit dílo Františka Noska dnes, v době, kdy od vzniku větší části jeho studií uplynulo celé století a kdy jsou na práci historika kladeny zcela jiné nároky. Je docela zřejmé, že Noskovy edice samozřejmě nemohou splňovat požadavky na moderní ediční práci a že tyto texty často ani nelze srovnat s původními předlohami – mnohdy už jen proto, že původní originály se nedochovaly. Tento nedostatek může Noskova pečlivost a přesnost odstranit jen částečně. Stejně tak je však třeba vidět, že bývalý šakvický hospodář objevil a zpracoval řadu často jedinečných údajů, které přispívají k poznání hospodářských dějin jihomoravského venkova 16.-18. století. I proto by měla být přinejmenším

45 Viz pozn. č. 23 této práce.

46 MZA v Brně, fond G 52 Nosek František, původní soupis Noskovy pozůstalosti (4 listy), bez inv. č.

47 Tamtéž, inv. č. 1, karton 1 a 2 (šestnáct balíčků kartotéčních lístků). Srov. též MLATEČEK, K. – MLATEČKOVÁ, M.: František Nosek jako historik, v tisku.

48 MZA v Brně, fond G 52 Nosek František, inv. č. 2, karton č. 3. K jednotlivým textům podrobně MLATEČEK, K. – MLATEČKOVÁ, M.: František Nosek jako historik, v tisku.

v regionální historiografii odborná práce Františka Noska vnímána nejen jako užitečná, ale v určité míře i využívána.

IV.

Jak jsme již naznačili výše, František Nosek se po větší část svého života aktivně zúčastňoval společenského života a zastával řadu veřejných funkcí. Za nesporné vyvrcholení jeho politické kariéry můžeme považovat jeho působení v moravském zemském sněmu v letech 1884-1896. Je zajímavé, že právě tomuto období Noskova života nebyla až dosud prakticky věnována pozornost: v stávající literatuře je jeho poslanecké působení většinou vždy jen odbyto zmínkou o rozsahu jedné věty.⁴⁹⁾ Dokud nebudeme mít k dispozici moderní rozbor politického, hospodářského i společenského působení moravského zemského sněmu a biogramy alespoň předních poslanců, nebude ani možné důkladně zhodnotit postavení a politické působení Františka Noska. Můžeme však uvést alespoň některé údaje.

Poprvé byl František Nosek zvolen poslancem moravského zemského sněmu za venkovské obce okresů Hustopeče a Břeclav 30. června 1884, když získal 38 hlasů z celkového počtu 74 zúčastněných voličů. 10. července 1884 složil slib a den poté byl zvolen do komunikačního výboru. Proti volbě do sněmu však byl dodatečně vznesen protest, protože nebylo dosaženo shody o počtu volitelů připadajících na jednotlivé obce. 22. července 1884 byl volební akt anulován a volby se 25. září 1884 v Hustopečích opakovaly. František Nosek získal celkem 35 hlasů, jeho protikandidát, židlochovický advokát Bartoloměj Janek, obdržel pouze 32 hlasy. Volba byla posléze potvrzena verifikačním odborem sněmu a František Nosek 25. listopadu 1885 složil slib.⁵⁰⁾ Téhož dne byl na večerním zasedání zvolen do komunikačního odboru, kterému předsedal rytíř Chlumecký.⁵¹⁾

Po celou dobu tohoto mandátu byl šakvický statkář členem komunikačního odboru. Jako zpravodaj vystoupil za tento odbor celkem desetkrát, jednalo se ovšem o nekonfliktní kauzy, ke kterým se většinou ani nerozvinula diskuze a které byly přijaty dle doporučení příslušného odboru. Rovněž podal celkem 22 petic.⁵²⁾

V následujícím volebním období byl František Nosek zvolen poslancem 26. června 1890 za venkovské obce okresů Hustopeče a Břeclav. Ve volbách získal celkem 44 hlasů z 68 možných. Jeho protikandidátem byl Václav Lebloch z Bílovic, který získal 24 hlasů. Poslanecký slib složil šakvický hospodář v říjnu 1890. I nyní pracoval v komunikačním odboru, v rámci jehož činnosti vystoupil celkem patnáctkrát jako zpravodaj. Opět se jednalo o nekonfliktní otázky. V tomto volebním období podal také třicet různých petic.⁵³⁾

28. října 1890 byl Nosek zvolen jako třetí náhradník do správní rady hypoteční banky, 19. září 1892 rovněž do ústředního výboru hospodářské společnosti. 27. prosince 1894 se stal členem odboru pro přípravu honebního zákona.⁵⁴⁾

Samotné zvolení moravským zemským poslancem přineslo F. Noskovi přinejmenším společenskou úctu a prestiž. V rámci sněmu však patřil mezi méně významné poslance;

49 Výjimku tvoří pouze nepublikovaná bakalářská diplomová práce SOLDÁNOVÁ, Zdeňka: J. E. Kornyšl a čeští zemští poslanci za okres Břeclav 1861-1914. Brno 2008. K Františku Noskovi (byť s nepřesnostmi) na s. 60-65. Zde i základní literatura k některým dalším poslancům moravského zemského sněmu z Břeclavska (zejména k J. E. Kornyšlovi a V. Leblochovi).

50 Sněmovní list o sezeních moravského sněmu zemského, svolaného Nejvyšším patentem ze dne 14. listopadu 1885 (dále jen Sněmovní list ... ze dne), s. 5 (a k tomu Zpráva č. 1, s. 1, 2 přílohy).

51 Tamtéž, s. 8.

52 Tak SOLDÁNOVÁ, Z.: J. E. Kornyšl a čeští zemští poslanci, s. 61-63.

53 Tamtéž, s. 64-65.

54 Tamtéž, s. 64. viz též Sněmovní list ... ze dne 16. prosince 1894, s. 20. S tím také souvisí petice více venkovských obcí soudního okresu břeclavského týkající se rychlého vyřízení nového honebního zákona, kterou Nosek podal 30. ledna 1895 (tamtéž, s. 501).

s některými zástupci např. šlechty se co do postavení, politického vlivu a ostatně ani co do velikosti majetků v žádném případě nemohl srovnávat.⁵⁵⁾ I proto patřil Nosek mezi méně aktivní účastníky jednání (i když najdeme řadu poslanců, kteří vystupovali ještě méně než on). Je to patrné i z poměrně malého počtu petic a zejména interpelací, které na půdě sněmu podal. V tomto ohledu můžeme např. zmínit, že 21. prosince 1893 předstoupil František Nosek s interpelací týkající se problému, kterému se soustavně věnoval, totiž úpravy toku řeky Dyje od mlýnského jezu v Dolních Věstonicích až po soutok s řekou Moravou; šakvický statkář se dotazoval, zda již byla zahájena příslušná jednání a kdy bude předložena osnova zákona.⁵⁶⁾ 31. ledna 1895 podal František Nosek (společně s Josefem Štanclem) také návrh na zřízení české vinařské školy při české zimní hospodářské škole v Bzenci.⁵⁷⁾

Za celou dobu svého působení v zemském sněmu vystoupil Nosek s vlastní řečí pouze několikrát. Jeho projevy se týkaly otázek spojených s regulací Dyje a dopadu této rozsáhlé akce na život a hospodářskou situaci v jejím okolí. Poprvé Nosek iniciativně promluvil 27. září 1888, kdy zasáhl do debaty týkající se problémů patrně nesprávně a nedokonale prováděné regulace Jevišovky,⁵⁸⁾ s projevy vystoupil i 6. listopadu 1889 a 29. března 1892, důraznou řeč týkající se základní koncepce a návaznosti regulačních prací na celé jižní Moravě i nutnosti celkového a koordinovaného řešení přednesl 25. ledna 1894.⁵⁹⁾ Patrně nejdlejší (a zřejmě i velmi dobře přijatý projev) – opět na téma regulace Dyje – měl Nosek o rok později na dalším zasedání sněmu, 31. ledna 1895.⁶⁰⁾ Šakvický statkář dále vystoupil i 7. února 1896. V jiných záležitostech se do mnohdy bohaté a často i rozvášněné diskuze František Nosek nezapojoval.

Z toho, co bylo o šakvickém statkáři řečeno výše, vyplývají i Noskovy postoje. Na půdě moravského zemského sněmu podporoval českou stranu, vedle práce v komunikačním odboru pak jeho jméno nalezneme pod návrhy týkajícími se zejména rozvoje českého školství, otázek spojených s problémy venkovského hospodaření a životními podmínkami venkovského lidu.

Abychom si učinili představu o Noskově působení, můžeme (ovšem výběrově) uvést několik příkladů. Na jednání zemského sněmu, které se konalo v době od 25. listopadu 1885 do 21. prosince 1885, vystoupil František Nosek třikrát jako zpravodaj komunikačního odboru: 10. prosince 1885 se zprávou o plánované stavbě okresní silnice ze Žďáru nad Sázavou přes Přední Hamry směrem k Příbyslavi, 15. prosince 1885 informoval o otázce povolení subvence na projektovanou stavbu silnice z Velké Bystřice přes Střítež k okresní silnici u Zašán a o dva dny později přednesl suppliku představitelů obce Střítež, kteří požadovali, aby obec byla osvobozena od nákladů spojených s udržováním cesty vedoucí k mostu přes Bečvu a k obci Zašová (tato žádost byla zamítnuta). Všechna vystoupení byla bez debaty přijata dle doporučení odboru.⁶¹⁾

V debatách nebo s vlastní interpelací František Nosek za celé toto jednání sněmu nevystoupil ani jednou. Svým podpisem pouze podpořil interpelaci týkající se špatného fungování živnostenských společenstev na Moravě, návrh Ctibora Helceleta na opětovné otevření debaty ohledně osnovy zákona o zavedení okresních zastupitelstev na Moravě (původ-

55 V tomto ohledu je příznačné, že v úvodu projevu, který František Nosek pronesl 31. ledna 1895, řekl: „Učiním tak, ale se vším možným klidem, jak tomu vůbec snad, doufám, jste od nás rolníků vždy zvyklí.“ Sněmovní list ... ze dne 16. prosince 1894, s. 555.

56 Sněmovní list ... ze dne 6. prosince 1893, s. 50, 51.

57 Sněmovní list ... ze dne 16. prosince 1894, s. 560-651.

58 Sněmovní list ... ze dne 22. srpna 1888, s. 273-274.

59 Sněmovní list ... ze dne 6. prosince 1893, s. 405-407.

60 Sněmovní list ... ze dne 16. prosince 1894, s. 554-558.

61 Sněmovní list ... ze dne 14. listopadu 1885, s. 201, 202, 316 (a k tomu příloha č. 92, s. 193, 194 příloh), 422, 423 (a k tomu příloha č. 104, s. 217, 218 příloh).

ní návrh zákona byl předložen již v roce 1863 a posléze v letech 1864, 1866 a 1871 projednáván), interpelaci poslance Františka Srbeckého na zemského hejtmana ohledně sporu poslance Josefa Koudely a rytíře Huga Mannerera, který údajně prvně uvedenému znemožnil nahlédnout do spisů týkajících se jmenování zemských úředníků. A konečně 9. prosince 1885 byl projednáván návrh Ignáta Wurma, který vyzval vládu, aby se zasadila o zamezení nemírné konzumace lihovin (a obzvláště „kořalky“) na Moravě a vzápětí i výzva Františka Peřiny a Karla Zapletala ke snížení ceny soli pro chovatele dobytka. Nosek podpořil i návrh poslance Františka Šroma na změnu některých ustanovení volebního řádu do moravského zemského sněmu a interpelaci Wolfganga Kusého ohledně nepoměru mezi příliš malým počtem českých škol vzhledem k velkému počtu obyvatel.⁶²⁾

Během listopadového a prosincového zasedání sněmu František Nosek dále podal celkem devět petic. 9. prosince 1885 to byla petice okresního učitelského spolku „Komenský“ působícího v okrese Hustopeče ohledně zvýšení učitelských platů, 15. prosince petici obce Brumovické na vydání zákona proti opilství a téhož dne i petici poplatníků obce Brumovické za zrušení školního platu, petice dalších šesti obcí stejného obsahu (tedy jak proti alkoholismu, tak za zrušení školního platu) podal Nosek i 16., 17. a 19. prosince 1885.⁶³⁾

Podívejme se nyní na zasedání sněmu, které se konalo o rok později, od 9. prosince 1886 do 18. ledna 1887. František Nosek byl 9. prosince 1886 tradičně zvolen členem komunikačního odboru a jako jeho zpravodaj vystoupil opět třikrát: 18. prosince 1886 na téma opětovného vybudování mostu přes řeku Dyji u Bulhar (původní byl poškozen při povodních), 14. ledna 1887 na téže téma, tentokrát s ohledem na finanční otázku (jednalo se o žádost obce o podporu, protože z vlastních zdrojů nebyla schopná most vystavět) a 18. ledna 1887 obhajoval žádost Kunovic o finanční podporu na práce spojené s regulováním řeky Olšavy.⁶⁴⁾

Ani tentokrát Nosek nevystoupil se samostatnou řečí nebo jinou vlastní iniciativou, svým podpisem ovšem podpořil návrh poslance Jana Rozkošného, aby při volbách do silničních konkurenčních výborů byli jmenováni i náhradníci, vystoupení Ctibora Helcelety věnované honebnímu zákonu, opětovné vybidnutí rytíře Šroma na změnu některých ustanovení volebního řádu do sněmu, návrh Josefa Koudely z 16. prosince 1886 na založení další české školy zaměřené na výuku budoucích učitelů a současně i návrh Jana Hruzy, aby zemský výbor usiloval o zavedení hospodářských kursů nebo odborné výuky zaměřené na rozvoj rolnictví na venkovských školách, pobídku Rudolfa Kalluse na brzké předložení říšského zákona o právu domovském, návrh Karla Zapletala z 11. ledna 1887, aby byl zrušen dvůr určený pro chov býků při zemské střední hospodářské škole v Novém Jičíně, protože jeho existence již není prospěšná a poškozuje rolníky, a naposledy i interpelaci Františka Skopalíka týkající se scelování pozemků a problémů s tím spojených.⁶⁵⁾

Během tohoto zasedání Nosek také podal celkem jedenáct petic. Hned třetí den jednání, 11. prosince 1886, to byla obnovená petice učitelských jednot „Komenský“ okresů hustopečského a břeclovského za zvýšení platů učitelů, o dva dny později protest správy pavlovického statku proti udělení subvence na částečné regulování Dyje a téhož dne i petici obce Hrušky za zrušení školního, 15. prosince výzvu stejného obsahu, kterou tentokrát podepsala obec Nová Ves, následujícího dne podal Nosek protest obcí Rakvice, Šakvice a Lednice opět proti udělení podpory na regulování řeky Dyje, v dalších dnech celkem čtyři petice téhož zaměření, pod které se postupně podepsali představitelé jedenácti obcí a ředitelství

62 Tamtéž, s. 25, 47-49 (a k tomu i s. 203-206), 173 (a k tomu i 292-293), 246-248, 524-526.

63 Tamtéž, s. 151, 315, 344, 385, 497.

64 Sněmovní list ... ze dne 28. listopadu 1886, s. 17 (volba do komunikačního odboru), 145 (a k tomu i příloha č. 55, s. 87-88 příloh), 447, 586 (a k tomu i příloha č. 204, s. 320-321 příloh).

65 Tamtéž, s. 39 (a k tomu i 97-98), 66-69, 84-86, 118, 162, 376, 435-436.

fondovních rodinných statků, 21. prosince 1886 to byla petice poplatníků z Podivína a Staré Břeclavi týkající se zrušení školního platu a konečně 8. ledna 1887 podal Nosek žádost Horních Bojanovic o udělení finanční podpory ve výši 150 zl., kterou by obec využila při zalesňování katastru.⁶⁶⁾

A tak bychom mohli pokračovat. V sezení, které se konalo od 10. září 1888 do 5. října 1888 a na kterém se František Nosek poprvé zapojil i do diskuze, vystoupil šakvický statkář třikrát jako zpravodaj,⁶⁷⁾ podpisem podpořil čtyři interpelace či návrhy jiných poslanců a 2. října 1888 podal jedinou petici – žádost bývalé obecní babky v Žilošicích Marie Pátkové, která požádala o podporu.⁶⁸⁾ Snad největší sněmovní aktivitu projevil na zasedání, které se konalo od 27. prosince 1894 do 11. února 1895: František Nosek nejen čtyřikrát vystoupil jako zpravodaj komunikačního odboru⁶⁹⁾ a podpořil téměř dvě desítky interpelací či návrhů jiných poslanců,⁷⁰⁾ ale sám si připravil dlouhou řeč a podal i vlastní interpelaci.

František Nosek znovu kandidoval i v roce 1896 – opět proti Václavu Leblochovi, tentokrát však ve volbách neuspěl. Zatímco Nosek získal jen 21 hlasů, vítězný Lebloch obdržel 36 hlasů. Na půdu moravského zemského sněmu se šakvický hospodář pokusil vstoupit i v roce 1902. Ve volbách získal celkem 26 hlasů, které ovšem nestačily na 42 hlasů pro vítězného kandidáta Jakuba Kobzíka. Nosek sice podal proti této volbě protest, jeho stížnost však byla zamítnuta.⁷¹⁾

Dalších voleb se již František Nosek – bezesporu i pro svůj vysoký věk – nezúčastnil.

V.

František Nosek patřil mezi osobnosti, které svou prací i působením dokázaly ovlivnit společenské i kulturní dění natolik, že ještě mnoho desítek let po jeho smrti cítíme potřebu vracet se k jeho odkazu. Pokusili jsme se tohoto zajímavého muže přiblížit z řady pohledů: jako prostého člověka, který si velmi zakládá na svém rolnickém původu i na svém zakotvení v nevelké moravské vesničce, jako nešťastného otce rodiny, který se musí vyrovnat s řadou osobních tragédií, jako výraznou postavu regionálního společenského a politického života i jako nadšeného a poučeného historika, který svůj volný čas věnoval poznání hospodářských dějin jižní Moravy. Snad se nám může zdát, že šakvického hospodáře v životě příliš mnoho štěstí nepotkalo. František Nosek však patřil ke generaci, která si mimořádně zakládala na poctivé a usilovné práci – a tou byl jeho život vyplněn v míře vrchovaté. I proto můžeme na jeho životní dílo hledět nejen s jistou nostalgií, ale i s určitou mírou obdivu.

66 Tamtéž, s. 32, 41, 62, 93, 171, 210, 288, 310.

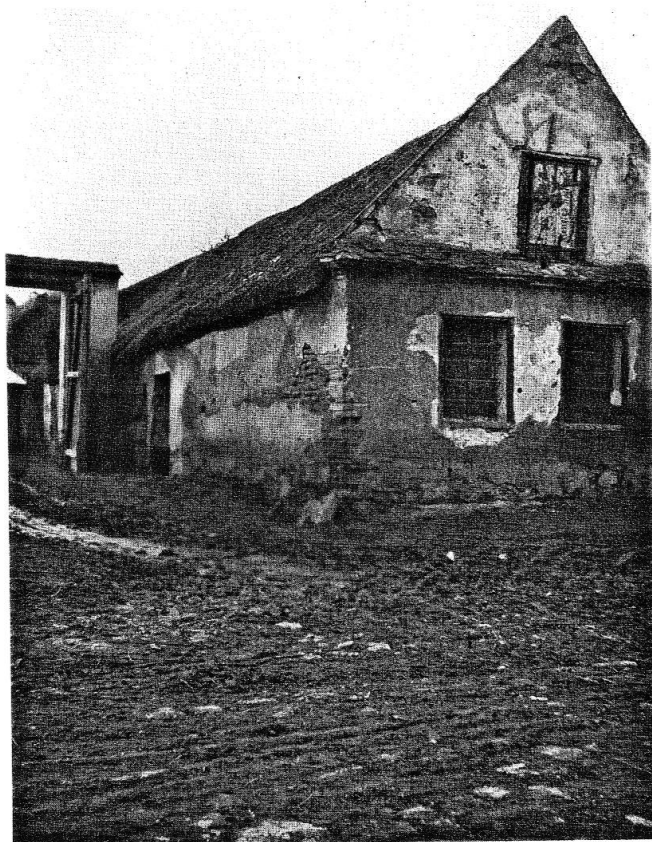
67 Sněmovní list ... ze dne 22. srpna 1888, s. 97, 110, 285-286.

68 Tamtéž, s. 34-35, 70-71, 98-99, 298 a 328 (petice M. Pátkové).

69 Sněmovní list ... ze dne 16. prosince 1894, s. 292 (a k tomu i přílohy č. 125 a 126, s. 183-185 příloh), 421 (a k tomu i příloha č. 156, s. 228-229 příloh), 888 (a k tomu i příloha č. 272, s. 506-507 příloh).

70 Srov. např. tamtéž, s. 11-12 (návrh Rudolfa Kalluse týkající se regulace řeky Ostravice), 24-25 (dotaz Jana Rozkošného, proč nebyla zřízena Zemědělská banka), 44, 87-88 (interpelace Jana Žáčka o rovnoprávnosti českého a německého vyučování na Vysokém učení technickém v Brně a návrh téhož, aby byly na Moravě zřízeny české vysoké školy), 89, 90 (návrh Jana Rozkošného týkající se domovského práva), 90-91 (návrh Jana Heimricha o dobytčích tržištích), 116-117, 268-271 (dva dotazy Vojtěcha Kulpa a jeden Josefa Koudely týkající se jazykové rovnoprávnosti na středních školách), 313-315 (národnostní rovnoprávnost při jmenování zástupců do okresní školní rady), 320, 350-351, 394 (návrh Rudolfa Kalluse ohledně pěstování tabáku na Moravě), 426 (návrh na zřízení lučební stanice), 426-427.

71 Srov. SOLDÁNOVÁ, Z.: J. E. Kornyšl a čeští zemští poslanci, s. 65.

Rodný domek Františka Noska, Pohorelice č. p. 141

Úvod.

Ze starých dob bývala bez mála každá vesnice samostatným statkem buď zeměpanským, buď šlechtickým, klášterním, kostelním neb městským, ano nežádna také ještě rozdělena několika držitelům, mezi sebou neodvyslým, což provstalo dělením rodových majetků mezi dělní a příbuznými.

Rozdrobenost tato zabezpečila sice všem členům rodiny jistý podklad jejich živobytí, ale činila je brzo také slabými mezi sebou i proti jiným. Schudli a podlehli.

Již po válkách husitských vidíme, jak mocnější právně stěládají dílce osad a celé osady ve větší statky. V 15. a 16. stol. provstalo takových velkostatků tolik, že se pozemková nedostávalo svobodného majetku prozemlového pro všechny členy šlechty, hlavně drobnější. Tito byli odkázáni, žít se službou vojenskou neb suřednicí na statech zeměpánů a mocnějších sebe právně. Jsouce však zvyklí na prozemlový majetek volný a na stálá sídla mimo město na hradech a tvrzích, hleděli získati buď dvorů a mlýnů vrchnostenských ke užívání na dožítí své nebo zakoupiti si s povolením vrchnosti jako domy městské, tak často i selské garmty dočasně i dědičně osvobozené od břemen a dávek, jen proti jistému ročním platů, a někdy za konání též některých povinností svobodnických. Majetky takový